

07 Бр. 3/3

13. 03. 2014 год.

31000 УЖИЦЕ

На основу чл. 40. Статута Учитељског факултета у Ужицу, наставно-научно веће Учитељског факултета у Ужицу на седници одржаној 13. 3. 2014. године доноси

ОДЛУКУ

о формирању Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације мр Мирјане Чутовић под називом „Методичка интерпретација басне у млађим разредима основне школе“

У Комисију за оцену и одбрану докторске дисертације кандидата мр Мирјане Чутовић под називом „Методичка интерпретација басне у млађим разредима основне школе“ именују се:

1. проф. др Миомир Милинковић, редовни професор за ужу научну област Методика наставе српског језика и књижевности, српски језик и књижевности, Универзитет у Крагујевцу, Учитељски факултет у Ужицу, за ментора;
2. проф. др Стана Смиљковић, редовни професор за ужу научну област Методика наставе српског језика и књижевности, Универзитет у Нишу, Учитељски факултет у Врању, за члана;
3. проф. др Тихомир Петровић, редовни професор за ужу научну област Књижевне науке, Универзитет у Новом Саду, Педагошки факултет у Сомбору, за члана.

Комисија је дужна да Извештај достави у року од 60 дана од дана именована.

Одлуку доставити:

- члановима Комисије,
- Архиви Факултета.

Председник
Наставно-научног већа

Проф. др Радмила Николић

Одлуку доставити:

- мр Мирјане Чутовић
- члановима Комисије
- Архиви Факултета.

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ УЧИТЕЉСКОГ ФАКУЛТЕТА У УЖИЦУ
У УЖИЦУ УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ

Предмет: Извештај Комисије за оцену докторске дисертације

Наставно-научно веће Учитељског факултета у Ужицу, Универзитета у Крагујевцу, на седници од 13.03.2014. године, именовало је Комисију за оцену и одбрану докторске дисертације *Методичка интерпретација басне у млађим разредима основне школе* мр Мирјане Чутовић. Комисија у саставу: **проф. др Миомир Милинковић**, редовни професор за ужу научну област Методика наставе српског језика и књижевности, Српски језик Књижевност, Књижевност за децу, Реторика на Учитељском факултету у Ужицу, **проф. др Стана Смилковић**, редовни професор за ужу научну област Методика наставе српског језика и књижевности на Учитељском факултету у Врању и **проф. др Тихомир Петровић**, редовни професор за ужу научну област Књижевне науке на Педагошком факултету у Сомбору, након свестраног сагледавања и анализе рада, даје следећи

ИЗВЕШТАЈ

I ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

1. Основни биографски подаци

Мирјана Чутовић је рођена у Чачку, 1972. године. Основну и нижу музичку школу завршила је у Чачку, а Педагошку академију и Учитељски факултет у Ужицу. Сада је професор разредне наставе у Основној школи „Филип Филиповић” у Чачку.

На последиплопским студијама дидактичко-методичких наука, одсек Методика наставе српског језика и књижевности на Учитељском факултету у Ужицу одбранила је магистарску тезу, *Естетички приступ уметничком тексту у разредној настави*, 2010. године, под менторством проф. др Миомира Милинковића.

Бави се научним радом, што се види из података о објављеним књигама и радовима и о учешћу на научним и стручним скуповима

2. Научно-истраживачки рад

Из приложене библиографије може се видети да је мр Мирјана Чутовић по вокацији педагог, а по резултатима оствареним у наставно-научном раду, истраживач који испољава предиспозиције и способност за научни рад у области књижевне теорије, естетике и методике наставе српског језика и књижевности.

Стручно усавршавање и научни рад мр Мирјана Чутовић је наставила у области професије којом се бави. Учесник је научних и стручних скупова. Објавила је радове из области књижевне критике, методике српског језика и књижевности и књигу о естетичком вредновању књижевног текста.

Увидом у библиографију објављених радова у часописима и радова саопштених на скуповима и конференцијама, Комисија је на становишту да је мр Мирјана Чутовић свој стручни и научни рад до сада исказала и потврдила на два глобална нивоа – у области естетичко-теоријских изучавања књижевноуметничког текста и у области наставе српског језика и књижевности са становишта функционалне примене књижевног текста.

Монографска студија *Естетички приступ уметничком тексту у настави* је вредан прилог изучавању, тумачењу, интерпретацији и рецепцији уметничког текста у методичкој пракси и теорији. Монографија нуди тумачима књижевног текста могућност ефикасне примене интегративних методолошких поступака, проширује знања, нарочито у области која се бави естетским вредностима књижевног текста у настави и науци.

Стручни и научни радови, радови саопштени на научним скуповима, припадају експлицитно или имплицитно, научној области којом се кандидат бави у оквиру докторске дисертације.

2.1. Уибеници и монографије

1. Чутовић, Мирјана (2011): *Естетички приступ уметничком тексту у настави*, Чачак, Легенда, стр. 156 [ISBN 978-86-7784-204-8; COBISS 183388428] М-42

2.2. Стручни и научни радови

1. Чутовић, Мирјана (2008): *Српска књижевна авангарда између два светска рата*, *Међај*, бр. 69–70, часопис за књижевност, уметност и културу, Ужице, стр. 115–126 [ISSN 0351-5451] М-53
2. Чутовић, Мирјана (2008): *Морална обнова друштва*, *Просветни преглед*, бр. 2402/3, Београд, стр. 12 [YUISSN 0033-1651]
3. Чутовић, Мирјана (2008): *Савремени тумачи књижевности за децу*, *Детињство*, број 3, Нови Сад, стр. 56–63 [ISSN 0350-5286] М-53
4. Чутовић, Мирјана (2009): *Књижевна уметност и њена естетичка вредност*, *Међај*, бр. 72, Ужице, стр. 124–132 [ISSN 0351-5451] М-53
5. Чутовић, Мирјана (2010): *Естетичке вредности уметничког дела*, *Наше стварање*, бр. 9, *Зборник радова* са Петог симпозијума „Васпитач у 21. веку“, Алексинац, стр. 403–408 [ISBN 978-86-903623-9-4] М-53
6. Милинковић, Миомир, Чутовић, Мирјана (2011): *Рецепција уметничког дела у науци и настави*, *Зборник радова* са 6. симпозијума „Васпитач у 21. веку“, Алексинац [ISBN 978-86-88561-00-6] М-53
7. Чутовић, Мирјана (2011): *Интерпретација књижевног текста*, *Међај*, бр. 79, Ужице, стр. 80–88 [ISSN 0351-5451]
8. Савчић, Сара, Чутовић, Мирјана (2011): *Значај стручног усавршавања наставника за рад квалитетнијег образовног процеса*, *Зборник радова* са националне конференције са међународним учешћем “Реинжењеринг пословних процеса у образовању RPP011“, Чачак, стр. 428–439 [ISBN 978-86-7776-128-8, COBISS.SR-ID186215948] М-63
9. Милинковић, Миомир, Чутовић, Мирјана (2011): *Инклузија, да или не*, *Зборник радова* Учитељског факултета у Ужицу, Универзитета у Крагујевцу, бр. 13, стр. 289–298 [ISSN 1450-6718] М-52
10. Чутовић, Мирјана (2011): *Ђура Јакшић-учитељ, песник и сликар*, Тематски зборник, Учитељски факултет у Врању, стр. 111–121 [ISBN 978-86-82695-82-2, COBISS.SR-ID 186201100] М-63
11. Чутовић, Мирјана, Савчић, Сара (2012): *Књижевнотеоријски приступ уметничком тексту*, *Наше стварање* бр. 11, *Зборник радова* са седмог симпозијума *Васпитач у 21. веку*, Алексинац, стр. 704–710 [ISBN 978-86-88561-01-3] М-63
12. Чутовић, Мирјана (2012): *Књижевноуметничко дело као подстицај децјег стваралаштва*, *Учитељ*, XXX/2, бр. 80, Београд, стр. 68–73 [ISSN 0352-2253]
13. Чутовић, Мирјана (2013): *Морални и естетски судови у педагошком раду*, *Зборник радова* са 8. симпозијума “Васпитач у 21. веку”, Алексинац, стр. 664–669 [ISBN 978-86-7746-367-0] М-63
14. Чутовић, Мирјана, Савчић, Сара (2013): *Креативне радионице у настави*, *Зборник радова* са националне конференције са међународним учешћем “Реинжењеринг пословних процеса у образовању RPP013”, Чачак, стр. 329–335 [ISBN 978-86-7776-143-1, COBISS.SR-ID 201025804] М-63

Прикази:

1. Чутовић, Мирјана (2008): *Нови венац српске поезије за децу и младе* (Миомир Милинковић: *Антологија српске поезије за децу*, Легенда, Чачак, 2008), Српска вила, бр. 28, Бијељина, октобар, стр. 215–217 [ISSN 0354-7116]

2. Чутовић, Мирјана (2009): *Стваралац дечјег краљевства*, (Миомир Милинковић: *Краљевство за детињство*, Свет књиге, Београд, 2009), *Међај*, бр. 71, Ужице, стр. 85–87 [ISSN 035-5451] М-53

3. Чутовић, Мирјана (2012): *Нови методолошки приступ* (Миомир Милинковић: *Нацрт за периодизацију српске књижевности за децу*, Змајеве дечје игре, Нови Сад, 2010), Луча, бр. 1, Суботица, стр. 133–136 [ISSN0354-7787]

2. 3. Радови саопштени на научним скуповима

1. Змајеве дечје игре: Тумачи и тумачења књижевности за децу

Датум: 6. јун 2008. Место: Нови Сад

Назив рада: *Савремени тумачи књижевности за децу* (Чутовић, Мирјана).

2. Научни скуп: Педагогија и етика и отворени проблеми моралне обнове друштва, Технички факултет

Датум: 12. децембар 2008. Место: Чачак

Назив рада: *Схватања етике и морала у савременом друштву* (Чутовић, Мирјана).

3. V симпозијум: Васпитач у 21. веку, Висока школа за васпитаче струковних студија

Датум: 27. 3. 2009. Место: Алексинац

Назив рада: *Естетичке вредности уметничког дела* (Чутовић, Мирјана).

4. VI симпозијум: Васпитач у 21. веку, Висока школа за васпитаче струковних студија

Датум: 26. 3. 2010. Место: Алексинац

Назив рада: *Рецепција уметничког дела у науци и настави* (Милинковић, Миомир, Чутовић, Мирјана).

5. Научни скуп са међународним учешћем: Васпитање за хумане односе – проблеми и перспективе, Филозофски факултет

Датум: 17. септембар 2010. Место: Ниш

Назив рада: *Утицај школе на морално васпитање личности* (Чутовић, Мирјана).

6. Међународни научни скуп: Учитељ у балканским културама, Балканска асоцијација педагошких и сродних факултета, Учитељски факултет

Датум: 4. 12. 2010. Место: Врање

Назив рада: *Ђура Јакшић – учитељ, песник и сликар* (Чутовић, Мирјана).

7. VII симпозијум: Васпитач у 21. веку, Висока школа за васпитаче струковних студија

Датум: 26. 3. 2011. Место: Алексинац

Назив рада: *Књижевнотеоријски приступ уметничком тексту* (Чутовић, Мирјана, Савчић, Сара).

8. Друга научна конференција са међународним учешћем "Инклузија у предшколској установи и основној школи", Институт за педагошка истраживања, Београд – Висока школа струковних студија за образовање васпитача, Сремска Митровица

Датум: 24. 06. 2011.

Назив рада: *Инклузија, да или не?* (Милинковић, Миомир, Чутовић, Мирјана).

9. Конференција RPRO11: Реинжењеринг пословних процеса у образовању, Технички факултет

Датум: 23–25. 09. 2011. Место: Чачак

Назив рада: *Значај стручног усавршавања наставника зарад квалитетнијег образовног процеса* (Савчић, Сара, Чутовић, Мирјана).

10. VIII симпозијум: Васпитач у 21. веку, Висока школа за васпитаче струковних студија

Датум: 30. 3. 2012. Место: Алексинац

Назив рада: *Морални и естетски судови у педагошком раду* (Чутовић, Мирјана).

11. Конференција RPRO11: Реинжењеринг пословних процеса у образовању, Технички факултет

Датум: 20–23. 09. 2013. Место: Чачак

Назив рада: *Креативне радионице у настави* (Чутовић, Мирјана, Савчић, Сара).

2.4. Структура и садржај докторске дисертације

Докторска дисертација мр Мирјане Чутовић *Методичка интерпретација басне у млађим разредима основне школе* урађена је на 309 страна формата А-4, са 34 табеле, 40 графикана, три слике, 13 портрета писаца, 14 прилога и 250 библиографских података и 12 података са WEB адреса. Структура рада компонована је у девет поглавља: **1. Историјски осврт на постанак и развитак књижевности; 2. Теоријски приступ басни као књижевном жанру; 3. Познати баснописци; 4. Басна у настави; 5. Подела наставних метода и књижевна анализа басне; 6. Методичко тумачење књижевног текста; 7. Обрада басне иновативним поступцима; 8. Методологија истраживања; 9. Резултати истраживања.** Наведеним поглављима претходи *Резиме* (са кључним речима) на српском и енглеском језику и *Увод*. На крају су *Закључак; Литература и Прилози*.

Предмет докторске дисертације *Методичка интерпретација басне у млађим разредима основне школе* је басна, сагледана са становишта књижевне историје, књижевне критике, теорије и методичке интерпретације у настави. Докторант се у истраживању служио интердисциплинарном применом савремених методичких и методолошких приступа у тумачењу и рецепцији уметничког текста. У том контексту он је на линији ранијих истраживања и искустава, по којима је басна празор свих књижевних врста и непревазиђена књига мудрости. Рецепција и методички приступ интерпретацији сложене структуре је новина којом докторант освежава и проширује опсег досадашњих приступа и досегнутих знања у изучавању басне.

На резултатима остварених теоријских и практичних истраживања докторант критички сагледава могућност различитих приступа тематској, идејној и естетској структури басне. Притом доказује да се без примене модерних методолошких приступа не може остварити савремени концепт стваралачке и проблемске интерпретације у којој ученик постаје активни учесник и реализатор и сложенијих наставних активности.

Садржај докторске дисертације

Методичка интерпретација басне у млађим разредима основне школе:

РЕЗИМЕ

УВОД

1. ИСТОРИЈСКИ ОСВРТ НА ПОСТАНАК И РАЗВИТАК КЊИЖЕВНОСТИ

- 1.1. Књижевност као уметност
- 1.2. Настанак и развој књижевности
- 1.3. Усмена или народна књижевност
- 1.4. Порекло и настанак басне
- 1.5. Веза са досадашњим истраживањем
- 1.6. Басна као књижевна врста
- 1.7. Да ли је басна штиво за децу или одрасле?
- 1.8. Басна посматрана из угла књижевних историчара и филозофа
- 1.9. Басна, поука и опомена

2. ТЕОРИЈСКИ ПРИСТУП БАСНИ КАО КЊИЖЕВНОМ ЖАНРУ

- 2.1. Форме књижевног стварања
- 2.2. Књижевна форма басне
- 2.3. Теоријска основа басне
- 2.4. Врсте басне
- 2.5. Дефиниција и карактеристике басне
- 2.6. Композиција басне
- 2.7. Структура басне
- 2.8. Мотиви у басни
- 2.9. Ликови у басни

- 2.10. Поетика басне
- 2.11. Алегоријска основа басне
- 2.12. Стилске фигуре у оквиру басни – лингвостилистичка анализа
- 2.13. Поука у басни

3. ПОЗНАТИ БАСНОПИСЦИ

- 3.1. Езоп
- 3.2. Федар
- 3.3. Бабрије
- 3.4. Леонардо да Винчи
- 3.5. Жан де Ла Фонтен
- 3.6. Готхолд Ефраим Лесинг
- 3.7. Иван Андрејевич Крилов
- 3.8. Тербер Цемс
- 3.9. Басна у српској књижевности
- 3.10. Доситеј Обрадовић
- 3.11. Јован Јовановић Змај
- 3.12. Милорад Митровић
- 3.13. Иво Андрић
- 3.14. Густав Крклец
- 3.15. Милица Миладиновић

4. БАСНА У НАСТАВИ

- 4.1. Избор наставних садржаја
- 4.2. Улога и значај басне у настави српског језика и књижевности
- 4.3. Васпитнообразовна улога басне
- 4.4. Утицај басне на личност читаоца
- 4.5. Етичка вредност басне
- 4.6. Естетичка вредност басне
- 4.7. Дете и басна
- 4.8. Разумевање басне

5. ПОДЕЛА НАСТАВНИХ МЕТОДА И КЊИЖЕВНА АНАЛИЗА БАСНЕ

- 5.1. Основни нивои тумачења књижевног дела
- 5.2. Методички приступ књижевном делу
- 5.3. Наставне методе
- 5.4. Подела наставних метода
- 5.5. Избор наставних метода
- 5.6. Методичке радње и поступци
- 5.7. Наставник као кључна карика у систему образовања
- 5.8. Активност ученика у комуникацији са књижевним текстом
- 5.9. Анализа текста
- 5.10. Анализа форме, стила и језика
- 5.11. Анализа ликова у басни
- 5.12. Идејна и етичка анализа књижевног дела
- 5.13. Анализа поуке у басни
- 5.14. Интерпретација басне на основу композицијске анализе

6. МЕТОДИЧКО ТУМАЧЕЊЕ КЊИЖЕВНОГ ТЕКСТА

- 6.1. Тумачење текста
- 6.2. Методичке основе за интерпретацију басне
- 6.3. Мотивисање ученика за читање и доживљавање басне

- 6.4. Интерпретација басне у настави српског језика и књижевности
- 6.5. Интерпретативно читање басне
- 6.6. Доживљавање, рецепција басне
- 6.7. Аналитичкосинтетички рад приликом интерпретације басне
- 6.8. Стваралачка синтеза према Блумовој таксономији

7. ОБРАДА БАСНЕ ИНОВАТИВНИМ ПОСТУПЦИМА

- 7.1. Басна као подстицај за развијање стваралаштва ученика
- 7.2. Иновативни поступци приликом интерпретације басне
- 7.3. Интерпретација басне по систему проблемске наставе
- 7.4. Структура наставног часа

8. МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА

- 8.1. Општа методологија
- 8.2. Проблем истраживања
- 8.3. Предмет истраживања
- 8.4. Циљ и карактер истраживања
- 8.5. Задаци истраживања
- 8.6. Значај истраживања
- 8.7. Хипотезе истраживања
- 8.8. Дефинисање варијабли
- 8.9. Истраживачки поступци, методе и технике истраживања
- 8.10. Популација и узорак истраживања
- 8.11. Прелиминарно истраживање
- 8.12. Организација и ток истраживања
- 8.13. Статистичка обрада података

9. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

- 9.1. Анализа одговора на упитник испитаника различитих група
- 9.2. Анализа ефеката примене експерименталног програма
- 9.3. Дискусија резултата

ЗАКЉУЧАК ЛИТЕРАТУРА ПРИЛОЗИ

У уводу докторант маркира проблем којим се бави, одређује оквир истраживања, образлаже своје одређење за басну која по његовом мишљењу као књижевна врста још увек није довољно истражена, нарочито у функционалној димензији васпитно-образовног рада. Притом наглашава да је за настанак њеног рада од "пресудног значаја била литература којом располажу библиотеке и школе", а да је расположиви материјал обликован према потреби рада и доказивања постављене хипотезе.

Прво поглавље, *Историјски осврт на постанак и развитак књижевности*, садржи општа питања науке о књижевности, дефиницију, настанак и развој басне на синхронијској и дијахронијској равни књижевне историје. У том делу рада посебно се задржава на басни као књижевној врсти која својом структуром, порукама и стилским вредностима подједнако привлачи пажњу деце и одраслих читалаца.

У другом поглављу *Теоријски приступ басни као књижевном жанру*, докторант изучава басну са становишта књижевне теорије. Притом наглашава да је форма овог жанра, од самих почетака остала све до данас непромењена. По структури то је најчешће једноепизодична прича, али има примера када је по систему контраста компонована као двоепизодични

литерарни модел. Понекад је саткана као вишеепизодична форма са више узрочно-последичних мотива. Но без обзира на форму, сачувала је алегоричну садржину и дидактичну поруку, а главни учесници радње су углавном анимални јунаци. Приповедач је скоро увек у другом плану. Он се скрива иза анималних ликова који профилишу његову идеју и поруку. Неретко се поруке исказују неким афоризмом, пословицом или изреком које целој садржини дају тон и боју свевременске истине.

Треће поглавље *Познати баснописци* садржи регистар значајних баснописаца од Езопа, Федре, Бабријеа, Ла Фонтена, до Крилова, Лесинга, и нашег Доситеја. Притом помиње и друге европске и српске баснописце у хронолошком низу, истиче одлике њиховог стварања са становишта књижевне историје, теорије и стилске и естетске вредности.

У четвртном поглављу *Басна у настави* докторант на одабраним примерима из европске и српске књижевности разматра етичку, естетску, стилску и васпитнообразовну вредност басне. Посебно се задржава на васпитнообразовним ефектима, утицају на личност детета које се често идентификује са поступцима њених јунака. Дете и басна је питање које аутор изучава са нарочитом пажњом, настојећи да истакне све елементе структуре који басну чине пријемчивом за деџи узраст, не заборављајући отежавајуће околности које малог читаоца удаљавају од овог популарног књижевног жанра. Алегоричност порука и идеја, метафоричност људских особина у понашању анималних јунака, друштвене и политичке теме, филозофска промишљања и саркастично иронични однос према људским манама и предрасудама, на изванредан начин удаљавају басну од детета и стављају је у раван перцепције и интересовања одраслих. Улога наставника је од посебног значаја у тумачењу басне и њених литерарних и етичких вредности. Ако наставник не приступи правилно тумачењу метафоричне поуке, знатжеља детета јењава, јер оно не воли садржаје који су изван домета његовог интелектуалног и емотивног бића. Тумачење басне ваља реализовати као стваралачки процес унутрашњег доживљаја и опажања у којем се ознаке спољашњег живота оглашавају на безброј различитих начина. Добро осмишљен методички приступ обезбеђује успех у настави српског језика и књижевности и ствара неопходне претпоставке за даље образовање и изграђивање личности детета. На тај начин се дете оспособљава да проникне у свет њене структуре, да логички размишља и доноси своје закључке и судове

Пето поглавље под насловом *Подела наставних метода и књижевна анализа басне* садржи две равни истраживања и синтетичног уопштавања. Прва раван нуди преглед наставних метода, ефекте наставе у систему комплементарне примене, нарочито у процесу стваралачког и проблемског приступа конкретном књижевном тексту. Ефекти наставе сразмерни су способностима наставника да изабере одговарајуће методичке радње и поступке у интерпретацији басне, анализи ликова, језика и стила и тумачењу поруке. Друга раван садржи преглед и анализу методичких приступа у обради басне. Докторант са посебном пажњом анализира спољашњи и унутрашњи приступ садржају конкретног текста, задржавајући се посебно на проблему стила, језика, ликова, композиције и форме, да би на крају дошао до логичког закључка у коме се открива алегорична структура слојевитих порука и значења. Исход поруке се често може свести на афоризам или пословицу, али се разликује од пословице што је њено саопштење последица одређених збивања у конкретном тексту, док је суштина пословице заснована на искуству и мудрости, исказаној у форми какве универзалне истине. По особинама главних ликова басна има извесне елементе бајке у којој се портрети мармирају једнодимензионалном линијом индивидуализације. Црно-бела техника је темељна боја карактеризације јунака. Препознатљиве особине анималних јунака увек истичу неку особину појединца, групе, или целог друштва.

У шестом поглављу, *Методичко тумачење књижевног текста*, докторант даје шири, теоријски приступ књижевном тексту, да би на изложеним ставовима поставио методичке основе за интерпретацију басне. У даљој разради овог проблема анализира могућности и начине мотивације, улогу наставника, значај читања и драматизације у процесу саме рецепције и демонстрације доживљеног и схваћеног. Све врсте читања, доживљајно, интерпретативно и истраживачко, саобразни су елемент који омогућава ученику да урони у свет скривених порука и потенцијалних значења књижевноуметничког текста басне. У даљој анализи басне

докторант полази од става да сврховитост басне није само у поуци, већ у естетској вредности њеног садржаја у коме се прелама друштвена стварност времена у којем баснописац живи и ствара. Истине једног времена често добијају карактер општости у којој читалац каткад бива затечен пред капијом мудрости из које истичу поуке да га опомену на истине које вечно трају. Озбиљне друштвене, филозофске и политичке теме каткад спутавају знатижељу детета које више воли кратке, једноставне и јасне садржаје. Улога наставника је управо у томе да те садржаје поједностави, учини их јасним како би их приближио малом реципијенту.

Поглавље *Обрада басне иновативним поступцима* садржи преглед иновативних методичких приступа у обради конкретне басне у систему стваралачке и активне наставе. Докторант инсистира на приступима који омогућавају ученику да испољи креативност свога духа, логичко размишљање и лични доживљај. Басна се притом дефинише као погодно штиво за развијање стваралаштва ученика, нарочито у процесу проблемске наставе. У том контексту докторант даје структуру часа која омогућава примену модерних методолошких приступа, уз комплементарно садејство интерпретативних метода, базираних на принципима књижевне теорије и методичке науке.

Осмо поглавље *Методологија истраживања* обухвата начин и модел истраживачких приступа које је докторант реализовао у школама Златиборског и Чачанског региона, како би чињеницама и статистичким подацима оснажио своје теоријске и методичке погледе и ставове. Притом јасно дефинише предмет истраживања, хипотезе, циљеве и задатке, да би затим дефинисао независне и зависне варијабле истраживања. Потом приказује технике, методе истраживања, популацију и узорак и прелиминарно истраживање. На крају поглавља стоји веродостојна статистичка обрада података.

У деветом поглављу *Резултати истраживања*, докторант анализира одговоре испитаника на упитник постављен припадницима различитих група (различитог пола, радног искуства, стручне спреме радног места и школе у којој раде). Притом даје табеларне приказе и статистичке податке истраживања, синтетично уопштава резултате истраживања и могућност конкретне примене у наставној теорији и пракси. Хипотезе истраживања су добро постављене, јасно маркиране и научно доказане. Добијени резултати су исказани одговарајућим шемама, табелама и статистичким подацима. На крају докторант даје коначне ставове и доказује функционалну вредност добијених резултата и остварених циљева.

У *Закључку* је дат синтетично уопштен садржај дисертације, резултати истраживања и став о потреби функционалног повезивања методике и књижевне науке. Басна као најстарији књижевни жанр, синтетично је сагледана са становишта књижевноисторијског вредновања и школске интерпретације у систему стваралачке и проблемске наставе.

II ОЦЕНА РАДА (Критеријуми *Правилника Универзитета у Крагујевцу о пријави, изради и одбрани докторске дисертације*, прилог, бр. 2, тачка 2)

1. *Значај и допринос докторске дисертације са становишта актуелног стања у научној области*

Тематски оквир докторске тезе ширином обухваћених питања и проблема и остварених резултата истраживања нуди нова сазнања у области методских и методолошких приступа у тумачењу и интерпретацији књижевног текста. Докторант је у својим истраживањима дошао до научних истина које ће обогатити теорију књижевности, а нарочито методiku наставе српског језика и књижевности у делу који се бави питањима и моделима проблемске наставе. На тај начин он, имплицитно, отклања све нејасноће у школској интерпретацији басне

Рецепција басне у науци сагледана је на компаративној анализи различитих приступа, на релацији: писац – дело – читалац. У односу на традиционалне приступе у тумачењу басне, када се више говорило о односу писац – дело, докторант активира и читаоца, као реципијента и као ствараоца књижевног дела. Суштина и смисао рецепције књижевног текста је у функцији сталног продубљивања и обогаћивања духовног живота свога тумача и свога читаоца.

Своје судове и погледе докторант изводи на основу доступних сазнања и личног искуства, стеченог посредством литературе и непосредним испитивањем припадника различитих профила и професионалних опредељења. Притом се ослања на ранија сазнања историчара и педагога, настојећи да не изађе из оквира општих закона методологије и поетике. Басна је одувек будила интересовање читалаца свих узраста, али није стално била у видном пољу књижевних историчара, естетичара и методичара. Традиционални приступ басни у настави често је ову књижевну врсту удаљавао од најмлађих читалаца и стварао непремостиву дистанцу, домету њихове перцепције која је овде оснажена ефектима проблемске наставе и модерне рецепције.

Традиционално тумачење басне заснивало се на односу писац – дело, док је реципијент био мање или више запостављен. Тиме се запостављала и њена комуникативна вредност, што је имало негативне последице у настави. Анализа значењских и естетских вредности текста сводила на просту репродукцију садржаја, што је слабило ефекте наставе и квалитет усвојених знања. Резултати истраживања које је докторант остварио показују да тежиште рецепције ваља померити у раван, дело – читалац, што значи да у дискурс изучавања ваља ставити комуникативне могућности текста.

2. Оцена да је урађена докторска дисертација резултат оригиналног научног рада кандидата у одговарајућој научној области

Структура, садржина, форма и начин на који је докторант приступио изучавању басне у настави и у науци, а нарочито резултати научног истраживања, потврђују став Комисије да је докторска дисертација *Методичка интерпретација басне у млађим разредима основне школе*, резултат оригиналног научно-истраживачког рада. Питања на која је докторант нашао адекватне одговоре, актуелна су у теоријској и методичкој литератури у свим фазама основношколског образовања.

Тематски оквир истраживања је јасно одређен и оснажен добро одабраним примерима из стваралаштва европских и српских баснописаца. Техником анкетирања и експерименталне методе, докторант је на одабраним узорцима остварио видљиве резултате у теоријској и методичкој науци о басни и њеној наставној интерпретацији. Такав искорак је направио захваљујући оригиналним и ефикасним инструментима истраживања. Остварени резултати су вредновани одговарајућим статистичким табелама и мерама.

Општа вредност дисертације потврђује да је докторант мр Мирјана Чутовић, показала способност за самостално изучавање књижевног текста, неопходну истраживачку упорност и самосвојан приступ у изрицању судова и дефинисању резултата научног истраживања. Резултатима истраживања је дала видан допринос изучавању књижевног текста у дискурсу стваралачке и проблемске наставе. Постављене хипотезе су потврђене и научно верификоване искуствено проверљивим судовима и доказима. Као праузор свих књижевних врста, басна је и данас фреквентна књижевна форма која изазива пажњу читалаца свих узраста, али и књижевних историчара, теоретичара и методичара. Докторант је у односу на ранија изучавања учинио корак више у одређењу њених теоријских и естетских квалификатива. Од посебне важности је чињеница да се школска интерпретација басне најпотпуније остварује стваралачком наставом проблемског карактера.

3. Преглед остварених резултата рада кандидата у научној области

Стручни и научни рад мр Мирјане Чутовић исказује се резултатима рада у области којом се бави. Објавила је више стручних и научних радова, што се види из наведене библиографије објављених радова и одељка *Научноистраживачки рад*.

Стручно усавршавање и научни рад мр Мирјана Чутовић је наставила и у области професије којом се бави. Учествовала је на научним и стручним скуповима, објавила радове из области књижевне критике, наставе методике српског језика и књижевности и књигу из

методике, о естетичком вредновању књижевног текста. Наставни и научни рад је њено трајно опредељење.

У монографској студији *Естетички приступ уметничком тексту у настави* докторант истражује начине и моделе естетског вредновања књижевног текста са становишта књижевне теорије и практичне примене у васпитнообразовном раду. Књига својим садржајем нуди практичарима и тумачима књижевног текста различите начине и могућности ефикасне примене интегративних методолошких приступа, проширује опсег ранијих знања из области која се бави естетским вредностима књижевног текста у настави и науци.

Из претходних запажања види се да стручне и научне активности, као и објављени радови и књиге припадају, посредно или непосредно, научној области коју мр Мирјана Чутовић истражује у оквиру докторске дисертације

4. Оцена испуњености обима и квалитета у односу на пријављену тему

Докторска дисертација мр Мирјане Чутовић *Методичка интерпретација басне у млађим разредима основне школе*, својим садржајем, обимом и формом и научним достигнућима, испуњава научне и стручне критеријуме у вредновању уметничког текста конкретног књижевног дела. Докторант је у своме истраживању јасно маркирао постављене тезе и аргументима теорије и резултатима истраживања остварио постављене циљеве и задатке. Истраживање је реализовано одговарајућим методама и истраживачким поступцима, који имају упориште у теорији и науци, а базирају се на спољашњем и унутрашњем приступу књижевном тексту. Резултати истраживања су илустративно представљени одговарајућим графиконима, табелама и статистичким подацима. Методологија истраживања је подешена према законитостима теоријског и емпиријског изучавања књижевноуметничког текста, а научни резултати су исказани јасним погледима и судовима.

Докторант рецепцију књижевног текста истражује као стваралачки процес читаоцевог опажања у којем се спољашњи свет доживљава на безброј различитих начина. Добро конципиран методички приступ обезбеђује ефекте и ствара темељна упоришта за свестрано изграђивање и образовање ученика. Таквим начином ученици се припремају да откривају свет књижевног текста, да логички размишљају и самостално опажају и закључују.

Ширином обухваћених питања и проблема и остварених резултата, дисертација нуди нова сазнања у области методских и методолошких приступа у тумачењу и интерпретацији књижевног текста. Језик дисертације испуњава стандарде књижевнојезичке норме и књижевне науке. Реченица је јасна и информативна, у складу са правописним и граматичким правилима стандардног српског језика.

5. Научни резултати докторске дисертације

Докторска дисертација мр Мирјане Чутовић, садржином, обимом и научним резултатима, представљаће корисну грађу у тумачењу, интерпретацији и рецепцији басне са становишта књижевне теорије и естетског вредновања, у настави, у методичкој теорији и у науци о књижевности. Докторант је у изучавањима басне, у односу на традиционалне приступе овом, дефинисао особен тип стваралачке наставе који се најбоље може остварити проблемским приступом у тумачењу овог жанра. На тај начин је отворио ефикаснији модел у примени интегративних методолошких приступа и метода.

Вредност научних резултата докторске дисертације *Методичка интерпретација басне у млађим разредима основне школе*, проистиче и из чињенице да изучавању и тумачењу басне, у ретроспективи књижевне теорије и историје, а нарочито у области наставне праксе, није посвећивана пажња коју она по својим вредностима заслужује. У конципирању истраживања докторант је добро осмислио и образложио свој приступ у тумачењу басне и дефинисао нове могућности наставне интерпретације. Укупни резултати истраживања представљају видан допринос методичкој науци и наставној пракси. Такав искорак у односу на

раније приступе басни је особен модел интерпретације који методичко-дидактичкој науци и пракси одавно недостаје.

Ослањајући се на резултате ранијих истраживања, на законитости теорије и критеријуме естетског вредновања, докторант је резултатима истраживања понудио нове одговоре на питање шта је то басна и које су њене особености; дефинисао стил и језик, књижевне јунаке, идејну слојевитост значења и порука у комплексној структури басне. Од посебног значаја је чињеница да је докторант дефинисао и јасно осмислио ефикасније приступе интерпретације басне у млађим разредима основношколске наставе. У том контексту резултати истраживања су од значаја не само практичарима у процесу наставе – педагозима, психолозима и дидактичарима – већ и књижевним теоретичарима и естетичарима.

6. Применљивост и корисност резултата у теорији и пракси

Остварени резултати истраживања у докторској дисертацији биће од користи у свим облицима модерно организоване наставе, утемељене на продуктивним методама интерпретације књижевног текста, а посебно у процесу стваралачке наставе проблемског типа. Резултати истраживања пружају нова сазнања о басни као универзалној елегоричној форми, присутној у свим културама и на свим просторима људске цивилизације. Басна је приказана као књига мудрости, пријемчива за свако животно доба и све професије и занимања. Опште представе о басни која се сматра *причом о животињама* и искључиво литературом за децу, добиле су у дисертацији нову димензију и ново значење. Аутори уџбеника и приручника, добили су у резултатима истраживања корисне податке и нова сазнања у оквиру струке којом се баве.

Дисертација има посебан значај у облицима интерпретације књижевног текста који налазе упориште у продуктивним методама активне наставе проблемског типа. Научни резултати из ове дисертације пружају ваљану основу за иновацију продуктивних облика наставе српског језика и књижевности. Садржај дисертације се може користити и као стручна литература наставницима, практичарима и теоретичарима који се баве изучавањем теорије и историје књижевности. Општи је став Комисије да дисертација мр Мирјане Чутовић, представља значајан допринос у теоријској области методике и сродних дидактичких дисциплина, као и у области функционалне примене модерних методичко- методолошких достигнућа.

7. Начин презентирања резултата научној јавности

Своје погледе и ставове о естетским вредностима књижевног текста, докторант је исказивао и раније, објављеном књигом и рефератима на научним скуповима. Изучавање басне остварио је вишеструким сагледавањем слојевитих вредности њене тематске, уметничке и идејне структуре. Судове и погледе које је изнео у дисертацији дефинисао је са становишта теорије и методичко методолошке примене у настави српског језика и књижевности. Басна је као књижевни жанр и „књига мудрости“ осветљена једнако добро, са становишта књижевне науке и методичке примене у процесу наставе. Дисертација *Методичка интерпретација басне у млађим разредима основне* по укупним вредностима свога садржаја представља видан допринос дидактичко-методичкој теорији и литератури у настави српског језика и књижевности. Руководећи се овим чињеницама Комисија сматра да је објављивање ове дисертације у целини, најбољи начин презентације и ефикасне примене научних достигнућа у истраживачком раду мр Мирјане Чутовић.

III ЗАКЉУЧНА ОЦЕНА КОМИСИЈЕ

Докторска дисертација *Методичка интерпретација басне у млађим разредима основне школе*, мр Мирјане Чутовић, вредан је оригинални рад, који нуди нова сазнања у теорији и пракси Методике наставе српског језика и књижевности. Тиме испуњава све услове за јавну одбрану. Монографски карактер дисертације и квалитет њеног садржаја антиципирају нове могућности теоријског и методичког приступа у изучавању књижевног текста, што се може применити на изучавање било којег књижевног дела у науци и настави. Докторант је постављене циљеве и хипотезе оснажио и потврдио резултатима истраживања, који су у складу са захтевима модерних методолошких приступа, табеларно, статистички и графички јасно презентовани.

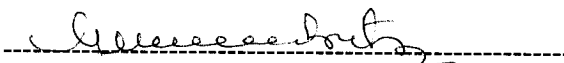
IV ПРЕДЛОГ КОМИСИЈЕ

Комисија сматра да је мр Мирјана Чутовић дисертацијом *Методичка интерпретација басне у млађим разредима основне школе* успешно реализовала теоријско-методичке и научне циљеве истраживања, те са задовољством предлажемо Научно-наставном већу Учитељског факултета у Ужицу, Универзитета у Крагујевцу, да усвоји овај *Извештај* и омогући кандидату јавну одбрану дисертације, пред истом комисијом.

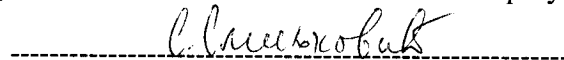
У Ужицу,
27. 03. 2014. године

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ:

Проф. др Миомир Милинковић, редовни професор
за ужу научну област *Методика наставе српског
језика и књижевности, Српски језик,
Књижевност, Књижевност за децу, Реторика* на
Учитељском факултету у Ужицу

Проф. др Стана Смиљковић, редовни професор
за ужу научну област *Методика наставе српског
језика и књижевности* на Учитељском факултету у Врању

Проф. др Тихомир Петровић, редовни професор
за ужу научну област *Књижевне науке* на Педагошком
факултету у Сомбору
